

færdighed, er det i alt Fald ikke en Uretfærdighed, der bestaar endnu, saa vist som der ikke er et eneste Menneske, der kan sige, at det er en Uretfærdighed mod ham, at han skal betale Gammelfat. Det er netop det særegne ved denne Sat, at den i Tidernes Løb har udlignet sig ved Køb og Salg af Ejendomme, saaledes at hvis man nu hævdede den, vilde det være en ren og stærk Gave til de paagældende Ejendomsbesiddere. Derom er der ingen Tvivl, og noget lignende gælder sikkert Land- og Ligningsstaten.

Men som sagt, dette er nu Statsstatte. Forholdet er jo ganske anderledes med Hensyn til den kommunale Hartkornbøvfatning. Der kan man i alt Fald ikke tale om Afstrivning af en bestaaende Sat, fordi den kommunale Hartkornbøvfatning ikke er andet end en Stattefordeling paa Grundlag af Hartkornet, en aarlig Fordeling af Kommunens Udgifter paa det givne Grundlag, dels paa Hartkorn, dels paa Formue og Lejlighed. Den kommunale Hartkornbøvfatning har derfor ikke samme Eksistens som Statsstatterne, men maa betragtes under ganske andre Synspunkter.

Vil man her stille det Spørgsmaal, om den kommunale Hartkornbøvfatning er uretfærdig, tror jeg, man vil have godt af at se noget hen til, hvilken Rolle den spiller i Kommunernes Udviklingshistorie. Vi træffe jo den kommunale Hartkornbøvfatning allerede for 100 Aar siden ved Ordningen af Vejvæsenet, idet Hartkornet da kom til at bære navnlig ogsaa Byrderne til Biveje ifølge Forordningen af 1793. — Ved Ordningen af Fattigvæsenet i 1803 blev det fastslaaet, at Udgifterne til Fattigvæsenet skulde bæres dels af Hartkornet, dels af Formue og Lejlighed, og det samme blev gentaget 1814, da Skolevæsenet blev ordnet. — Men naar vi saa komme til den faste Ordning af den kommunale Administration fra 1841, møde vi paa den anden Side, at det netop er Hartkornsejerne og Hartkornbrugerne, som blive dem, der ere berettigede til fortrinnsvis at tage Del i Kommunernes Styrelse. Den Pligt, man tidligere havde lagt paa dem til særlig at bidrage til Kommunernes Udgifter, afføder nu den Ret, som de for Resten faktisk allerede havde haft tidligere, men som nu blev godkendt i Anordningen af 1841, at de fortrinnsvis skulde tage Del i Kommunernes Styrelse. — Og da man saa i 1867 kom til at Lovordne dette Forhold efter den ny Forsatning, opretholdt man i Virkeligheden det samme Princip. Man opretholdt Stattegrundlaget, saaledes som det allerede var givet gennem lange Tider: Hartkorn og Formue og Lejlighed ved Siden af hinanden.

Man opretholdt tillige den fortrinnsvis Afgang for Hartkornsejerne til at tage Del i Kommunens Styrelse. Da de faktisk beholdt den fortrinlige Afgang til at vælge den store Del af Sogneraadet, kan det med Føje siges om den kommunale Hartkornbøvfatning, at den har været det bærende Moment i vore Sognekommuners Udvikling i Tidernes Løb. — Jeg tror derfor ikke, det er paa sin rette Plads, naar man nu, ledet ganske vist af Tidernes Tryk, vil begynde at raabe paa, at den kommunale Hartkornbøvfatning er en Uretfærdighed, naar man ganske vil glemme, hvorledes den har spillet en saa stor Rolle netop ved Landkommunernes Udvikling. Vil man gaa til at hæve Hartkornbøvfatningen og sætte andre Bøvfatningsformer i Stedet, maa man ogsaa forandre ved Landkommunernes Liv i det hele taget. Jeg gaar derfor ud fra, at der i alt Fald ikke i min Levetid vil blive Tale om at komme bort fra den kommunale Hartkornbøvfatning.

Paa den anden Side maa man jo erkende, at efterhaanden som Byrderne ere stegne i Kommunerne, er der blevet lagt større og større Byrder paa Hartkornet, og navnlig i de Kommuner, hvor der er opstaaet en løbstadlignende Bebyggelse, er denne Byrde efterhaanden steget saa højt, at Hartkornet har Vanskelighed ved at bære den, derfor siger jeg, at man skal se sig om efter Midler til at bøde paa dette Forhold, og jeg tror ikke, at der findes noget andet Middel end netop det at udvide Hartkornbøvfatningen til at omfatte al Grundejendom i Kommunerne, idet man maa huske paa, at det har netop ligget til Grund for Hartkornbøvfatningen fra Begyndelsen af, at det var Grundejendommen, der fortrinnsvis skulde bære de Tilskud, som vare nødvendige til Kommunen. Men fra Begyndelsen af var som Regel i vore Sognekommuner Jordbruget den eneste Grundejendom. Det er først i Tidernes Løb, navnlig først efter at vi have faaet Næringsloven af 1857, og efter at vi have faaet Jærnbanenettet ud over hele Landet, at Kommunerne have stiftet Hysionomi, at der nu ikke alene, saaledes som fremhævet, her i Nærheden af Kjøbenhavn, men hele Landet over findes Kommuner, i hvilke der har rejst sig løbstadlignende Flækker, har rejst sig en Bebyggelse, som er fremmed for Jordbruget, som stiller Krav til Kommunen i mange Retninger, og om hvilken det derfor med Føje kan siges: Nu skulle I hjælpe Hartkornet med at bære de Byrder, som det tidligere har været alene om. Heri er der ikke noget uretfærdigt. At det maatte komme dertil en Gang, at man maatte ud-